

# Jaarverslag Geschillencommissie Sociaal Domein 2022

## Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag over het jaar 2022 en het eerste kwartaal van 2023 van de Geschillencommissie Sociaal Domein (hierna: de Commissie). In deze periode is de Commissie diverse malen geraadpleegd en is in 5 gevallen een bindend advies afgegeven.

Sinds begin 2021 is de vraag naar adviezen toegenomen en is het online houden van zittingen staande praktijk.

In dit jaarverslag treft u, na ruim 4 jaar advisering, ook enkele inhoudelijke bevindingen en aandachtspunten aan. In dit laatste jaarverslag van deze Commissie vraagt de Commissie aandacht voor complexe wet – en regelgeving waardoor samenwerking wordt belemmerd of zelfs ontmoedigd.

De Commissie constateert tevens dat de wijziging van het woonplaatsbeginsel in 2021 tot nieuwe juridische vraagstukken en geschillen heeft geleid.

### Relevante ontwikkelingen

De Commissie is gestopt per 17 april 2023. De geschilbeslechting over het sociaal domein is vanaf die datum ondergebracht bij de stichting 'De Geschillencommissie'. Zie voor meer informatie op: <https://www.degeschillencommissie-zorg.nl/informatiepagina-sociaal-domein/>. Lopende geschillen worden door de Geschillencommissie Sociaal Domein afgewikkeld.

*Karen Hauber*

*Voorzitter Geschillencommissie Sociaal Domein*

# Inhoud

1. Doel van de commissie
2. Samenstelling van de commissie
3. De geschillen in 2022
4. Inhoudelijke conclusies, aandachtspunten en aanbevelingen
5. Conclusie en vooruitblik

# 1. Doel van de Commissie

De Commissie is in het kader van het actieprogramma Zorg voor de Jeugd begin 2019 in het leven geroepen om problemen en knelpunten weg te nemen tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en aanbieders, specifiek op

het gebied van het woonplaatsbeginsel (Jeugdwet) en op het gebied van inkoopafspraken (Wmo 2015 en Jeugdwet). De Commissie is opgericht om daarmee langdurige en dure procedures via de rechter te voorkomen.

## 2. Samenstelling van de Commissie

De commissieleden zijn geselecteerd door de initiatiefnemende partijen (rijk, gemeenten, branches en cliëntenorganisaties) en benoemd door de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs (ZJO) van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Op 26 november 2020 heeft de commissie ZJO de

benoeming van de leden verlengd tot en met 31 december 2022. Daarna is besloten dat de commissieleden aanblijven tot de nieuwe geschillencommissie van start zou gaan (per 17 april 2023) en de lopende geschillen zijn afgedaan.

Commissieleden:



*Karen Hauber*  
voorzitter



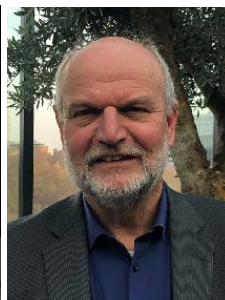
*Kees Jongmans*  
lid en plv. voorzitter



*Mariëlle Kruijthof*  
lid



*Bastiaan Wallage*  
lid



*Fokko Witteveen*  
lid

### 3. De geschillen in 2022

In dit vierde jaar is de Commissie diverse malen geraadpleegd en is er daadwerkelijk ten aanzien van een vijftal geschillen een bindend advies afgegeven. Daarnaast geeft de Commissie informele adviezen om zodoende partijen te helpen om zelf tot een oplossing van het geschil te komen, of door partijen te verwijzen naar beschikbare ondersteuning binnen het werkveld, zoals de regioambassadeurs van het Regioteam opdrachtgever - en opdrachtnemerschap Wmo- en Jeugdwet van het Ketenbureau.

In de meeste gevallen waar om formeel advies is verzocht, betrof het vraagstukken omtrent de financiële verantwoordelijkheidsverdeling naar aanleiding van de verleende zorg tussen gemeenten (discussies omtrent het woonplaatsbeginsel). Een enkele keer werd door een aanbieder en gemeente formeel advies gevraagd omtrent het te hanteren tarief.

In de meeste gevallen waarop de Commissie formeel advies heeft gegeven is door een van de gemeenten door voorfinanciering de continuïteit van zorg geborgd.

Deze adviesaanvragen zijn allemaal in oktober, november en december 2022 bij de Commissie ingediend. De bijbehorende adviezen zijn in het voorjaar van 2023 op de website van de Commissie gepubliceerd: <https://www.geschillencommissiesociaaldomein.nl/bestanden/type/adviezen/>

Op termijn zullen de adviezen op VNG-net worden geplaatst.

De Commissie is in 2022 en eerste kwartaal 2023 in totaal 19 keer benaderd:

- 3 keer door een aanbieder;
- 13 keer door een gemeente;
- 3 keer door een andere vraagsteller.

## 4. Inhoudelijke conclusies, aandachtspunten en aanbevelingen

Na vier jaar kan de conclusie worden getrokken dat de Commissie lijkt te voorzien in een behoefte aan kennis, helderheid en richtinggevende uitspraken bij complexe, juridische vraagstukken waarvoor expertise bij gemeenten en aanbieders niet altijd voldoende beschikbaar is en waarbij het financieel belang groot is. De anoniem gepubliceerde adviezen worden vaak geraadpleegd en het in 2022 toenemende aantal verzoeken om bindend advies wijst ook in die richting.

Net als in haar vorige jaarverslagen constateert de Commissie dat de onderliggende oorzaak bij een voorgelegd geschil vaak de veelheid van relevante wet- en regelgeving betreft. Ondanks vaak goede bedoelingen komen betrokken partijen met urgente en complexe zorgvragen door onhelderheid over juridische en financiële vraagstukken tegenover elkaar te staan. Deze complexiteit wordt versterkt door de soms conflicterende wet- en regelgeving. Deze complexiteit wordt nader toegelicht in de hieronder beschreven aandachtspunten.

De Commissie heeft het ook als haar taak beschouwd om gebreken in de onderlinge communicatie te benoemen, en wellicht partijen te kunnen bewegen om hun geschil alsnog onderling op te lossen in de hoop in de toekomst conflicten te voorkomen.

De Commissie heeft de volgende aandachtspunten:

### Wet- en regelgeving

De Commissie overweegt allereerst dat de wetgever met de wijziging van het woonplaatsbeginsel de bedoeling heeft gehad om discussies rondom de financiële verantwoordelijkheid te voorkomen. Daarin is de wetgever – zo constateert de Commissie - helaas niet geheel geslaagd. Het nieuwe woonplaatsbeginsel levert in veel gevallen onvoldoende duidelijkheid met als gevolg discussies omtrent de financiële verantwoordelijkheid tussen gemeenten. De huidige wet- en regelgeving kan de samenwerking tussen gemeenten daarmee belemmeren.

Dat komt mede omdat in het domein van de Jeugdwet nog steeds sprake is van financiële tekorten bij gemeenten.

### Compensatieregeling

De Commissie heeft van partijen begrepen dat het ministerie van VWS inmiddels onderzoekt of opnieuw een compensatieregeling kan worden opgesteld voor gemeenten met ouder-kind-voorzieningen, waarbij

aankomende meerderjarige ouders verhuizen naar een dergelijke voorziening met het oog op de aankomende geboorte van hun kind. De VNG en Schulinc hebben – zo begrijpt de Commissie - tevens bij het ministerie van VWS aangedrongen op een aanpassing van het wettelijk kader. De Commissie onderschrijft de oproep van de VNG en Schulinc om het woonplaatsbeginsel op dit onderdeel andermaal te wijzigen of gemeenten met dergelijke verblijfsvoorzieningen op een andere wijze te compenseren.

### Eenduidig juridisch kader

De onduidelijkheid rondom de praktische invulling van het gewijzigde woonplaatsbeginsel leidt er in de uitvoeringspraktijk toe dat wordt gewerkt met 'handleidingen', 'handleidingen' en overige documenten waarmee invulling wordt gegeven aan wet- en regelgeving. De Commissie constateert dat dergelijke beleidsmatige documenten juridisch geen status hebben en buiten toepassing dienen te worden gelaten indien de inhoud van deze documenten in strijd is met wet- en regelgeving. Bij de beoordeling van verzoeken heeft de Commissie zich uitsluitend gebaseerd op het wettelijk kader.

### Effectiviteit Commissie

De Commissie ziet een nog grotere adviserende en verwijzende rol voor de geschillencommissie weggelegd, voornamelijk in de beginfase van een geschil zodat partijen gestimuleerd worden onderling tot een oplossing te komen.

Om de effectiviteit van de Commissie te vergroten blijft de (on)bekendheid van de geschillencommissie een aandachtspunt. Gemeenten hebben zich in hun ALV geëngageerd aan de gang naar de Commissie en opvolging van het advies. Het opnemen van een clause in modelcontracten omtrent geschilbeslechting kan een goede mogelijkheid zijn die enerzijds preventief werkt en anderzijds zorgt voor een snelle beslechting van geschillen. Voor de onderhavige geschillencommissie is dit niet meer relevant maar dat kan het wel zijn voor haar opvolger (<https://www.degeschillencommissiezorg.nl/informatiepagina-social-domein/>).

De Commissie speelt met haar vangnetfunctie een rol in het ondersteunings- en escalatienetwerk. In de praktijk blijkt dit netwerk - ook voor de spelers van dit netwerk zelf - te onbekend. Om de effectiviteit van het netwerk te vergroten, moet meer duidelijk zijn wie, wanneer welke ondersteuning kan bieden.

## 5. Conclusie en vooruitblik

De komst van deze Commissie illustreert de ontwikkeling waar het sociaal domein zich in bevindt. Na de overdracht van verantwoordelijkheden naar gemeenten in 2015 is er volop ontwikkeling richting een (door) ontwikkelde uitvoeringspraktijk. Een uitvoeringspraktijk waarin spelers zich bewust zijn van de maatschappelijke regionale en lokale context, de relevante bestuurlijke en wettelijke kaders, eigen rol en bevoegdheid en professionele afhankelijkheden met partners in het veld.

Toch zijn er acht jaar na de transitie nog altijd zaken die niet goed gaan waardoor kwetsbare betrokkenen het risico lopen niet de zorg te ontvangen die ze nodig hebben.

De Commissie concludeert dat de combinatie van de veelheid en complexiteit van toepasselijke wet- en regelgeving, grote financiële belangen, maatschappelijke druk en veelheid aan (ondersteunende) initiatieven een adequate samenwerking binnen het domein in de weg kunnen staan.

Als Commissie hebben wij de afgelopen vier jaar gepoogd een bijdrage te kunnen leveren aan het verhelderen van juridische kaders en hebben wij ingezet op een professionalisering in de samenwerking tussen partijen. Een en ander op een dusdanige wijze dat daarmee minder energie en kosten zijn ingezet en langdurige discussies of rechtszaken zijn voorkomen.

De Commissie lijkt te voorzien in het beoogde doel. Aan de voorkant van het proces worden problemen opgelost. Ook lijkt er een preventieve werking van de Commissie uit te gaan. Daar waar nadrukkelijk werd verzocht om een principiële uitspraak is met een formeel advies richting gegeven. Ook de bezoekersaantallen van de adviezenpagina van de website van de Commissie is afgelopen jaar fors toegenomen.

Nu de Commissie is ondergebracht bij de stichting 'De Geschillencommissie' is de onafhankelijkheid en doorontwikkeling van de geschilbeslechting nog beter geborgd. De reeds gepubliceerde adviezen van de Commissie vormen hierbij een bruikbare basis.